Enigma „Prințului Negru al Țării Românești"

Un proiect de cercetare cu metode de investigare moderne și interdisciplinare, ce își propune să lămurească originile populațiilor vechi care au trăit pe teritoriul țării noastre, poate arunca în aer tot ceea ce știam despre începuturile istorice ale Țării Românești. Studiul ADN-ului voievodului îngropat în Biserica Domnească din Curtea de Argeș, despre care mult timp s-a crezut că este Vlaicu Vodă, nepotul lui Basarab I, poate indica o nouă pistă de cercetare pentru istorici. Conform rezultatelor, cel înmormântat acolo ar fi avut, dinspre mamă, origini germanice sau nord-indiene, și nu cumane, cum susțin unii istorici români.

Cercetătorii încă nu pot afirma cu exactitate cine se află în Mormântul 10, dar dovezile indică spre Alexandru, unul dintre fiii lui Basarab. Acest „Prinț Negru al Țării Românești" – așa cum l-au denumit specialiștii din cadrul proiectului, dat fiind inelul găsit în mormânt, ce conține o inscripție misterioasă și asemănări stilistice cu inelul purtat de Eduard de Woodstock, Prinț de Wales, numit și Prințul Negru al Angliei – ar fi murit cândva între 1340-1350, la circa 40 de ani, ar fi avut ochii căprui, părul și pielea de culoare închisă, și o înălțime aproximativă de 1,65-1,70 metri.

De cealaltă parte, istoricul Marius Diaconescu susține că „Prințul Negru al Țării Românești" este „o fantezie periculoasă", că această sintagmă îmbracă personajul aflat în Mormântul 10 „într-o atmosferă gen *Harry Potter*", insistând asupra unei analize responsabile a datelor obținute: „Istoria are nevoie de metode multiple de cunoaștere, de cercetare, însă datele obținute trebuie să fie analizate cu responsabilitate și fără fantezii".

DOSAR COORDONAT DE CIPRIAN STOLERU

FOTO: GULIVER/GETTY IMAGES, *DER MITTELALTERLICHE SCHMUCK DES UNTEREN DONAUGEBIETES IM 11.-15. JAHRHUNDERT* (AUTOR: LUMINIȚA DUMITRIU), *MNIR MONOGRAFII II* (BUCUREȘTI, 2001), FLORINA POP

Pe urmele „Prințului Negru al Țării Românești"

Cercetătorii români rescriu istoria şi spun că sub Biserica de la Curtea de Argeş ar putea fi înmormântat unul dintre fiii lui Basarab I, şi nu, cum se credea până acum, unul dintre nepoții acestuia – Vladislav I/Vlaicu Vodă (1364-c. 1376) sau Radu I (c. 1376-c. 1383). Misteriosul domn a fost „botezat" de istorici „Prințul Negru al Țării Româneşti".

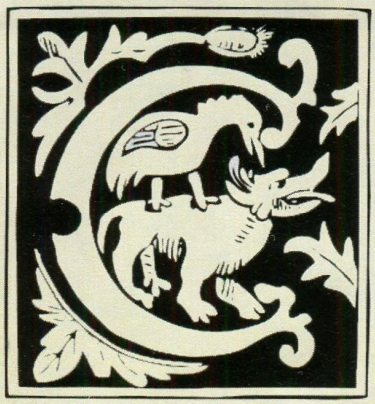

Cu aproape 100 de ani în urmă se descoperea la Biserica Domnească din Curtea de Argeș un mormânt voievodal cu însemnele Apusului: o pafta (cingătoare) lucrată în Occident și un inel cu o inscripție misterioasă și asemănări stilistice cu inelul purtat de Eduard de Woodstock, Prinț de Wales, numit și Prințul Negru al Angliei. Descoperitorul, istoricul Virgil Drăghiceanu, lansase o ipoteză despre identitatea domnului îngropat acolo: ar putea fi unul dintre fiii lui Basarab I Întemeietorul Țării Românești. După vreo 40 de ani se fac, din nou, săpături și se ajunge la concluzia că Vlaicu Vodă, nepotul lui Basarab, ar fi cel care s-ar odihni în mormântul respectiv. Lucrurile se schimbă în 2012, când cercetători din trei centre universitare importante, Cluj, Iași și București, încep un proiect numit GENESIS, cu scopul de a face lumină, cu metode de investigare moderne și interdisciplinare, în rândul populațiilor vechi care au trăit pe teritoriul țării noastre. Acum se redeschide mormântul, se iau probe, se analizează și se ajunge la ipoteza lansată de Drăghiceanu la momentul descoperirii. Istoricii nu pot încă spune, cu certitudine, cine e în acel mormânt, pe care îl numesc Mormântul 10, dar dovezile indică spre Alexandru, unul dintre fiii lui Basarab, deci nu spre Vlaicu-Vodă, nici spre Radu, nepoții lui Basarab. Acest fiu ar fi murit cândva între 1340-1350, la circa 40 de ani, ar fi avut ochii căprui, părul și pielea de culoare închisă, cu o înălțime aproximativă de 1,65-1,70 metri. Dinspre mamă ar fi avut origini germanice sau nord-indiene și nu cumane, cum susțin unii istorici români. **| DE FLORINA POP**

ASPECT din interiorul Bisericii Domnești din Curtea de Argeș

„Prințul Negru al Țării Românești, cel aflat în Răsărit cu însemnele Apusului", așa i-au spus istoricii din Cluj, Iași și București voievodului îngropat în Mormântul 10 de la Biserica Domnească de la Curtea de Argeș, despre care mult timp s-a crezut că este Vlaicu Vodă, nepotul lui Basarab I. „Cel aflat în Mormântul 10 a decedat cu puțin timp înainte de ridicarea Bisericii Argeș II (cum numesc istoricii biserica de astăzi – n.r.), ridicată cel mai devreme pe la 1350. El a fost înmormântat în Biserica Argeș I, care datează din anii 1230-1260 (Biserica I este biserica peste care a fost construit actualul lăcaș – n.r.) și e vorba, cel mai probabil, de unul dintre fiii nenumiți ai lui Basarab I, amintiți într-un document din 1335. Nu au apărut elemente care să îl lege în plan genetic pe defunct de comunități sau indivizi de origine cumană", afirmă cercetătorul clujean Alexandru Simon, coautor al studiului despre „Prințul Negru al Țării Românești".

Acesta, un împătimit al cercetării trecutului, lucrează la filiala din Cluj a Academiei Române și la două centre din cadrul Universității Babeș-Bolyai (UBB), unul de Studii Transilvane și altul de Studierea Populației. Simon este unul dintre autorii studiului despre misteriosul voievod, alături de Adrian Ioniță, cercetător la Institutul de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române, și de Beatrice Kelemen, specialist în genetica populațiilor, la Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano Științe din cadrul UBB.

ÎNCEPUTURILE. GENEZA PROIECTULUI

Cei trei, împreună cu echipa proiectului GENESIS – acronim pentru „Genetic Evolution: New Evidences for the Study of Interconnected Structures. A Biomolecular Journey around the Carpathians from Ancient to Medieval Times" – vor (așa cum spune și denumirea inițiativei academice în care s-au implicat) să facă lumină în trecutul populațiilor vechi care au locuit mai demult pe pământurile românești. Scopul GENESIS, în care sunt implicați cercetători de la Academia Română, UBB și Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, este să constituie o bază de date genetice din epoca bronzului și până în jurul anului 1500.

Ideea proiectului – povestește coordonatorul acestuia, universitarul Octavian Popescu, totodată directorul Institutului de Biologie al Academiei Române – a plecat de la mai multe discuții dintre doi tineri cercetători: istoricul Alexandru Simon și biologul Beatrice Kelemen. Iar lui

MORMÂNTUL 10

Mormânt voievodal cu însemnele Apusului: o pafta (cingătoare) lucrată în Occident și un inel asemănător cu cel purtat de Prințul Negru al Angliei. Istoricul Virgil Drăghiceanu lansase în 1920 o ipoteză despre identitatea domnului îngropat în Mormântul 10: ar putea fi unul dintre fiii lui Barasab I Întemeietorul Țării Românești. Dovezile indică spre Alexandru, nu spre Vlaicu-Vodă, nici spre Radu, nepoții lui Basarab. Literele inscripționate pe inele, cel de la Curtea de Argeș și cel al Prințului Negru al Angliei, au o scriere lombardă, gotică, și ar proveni, consideră cercetătorul Adrian Ioniță, de undeva din nordul Italiei sau din sudul Franței. „Astfel de inele sunt făcute la comandă foarte înaltă, și nu la comanda vreunui particular. Par să fie daruri papale în semn de mulțumire", crede acesta.

BISERICA Domnească din Curtea de Argeș este construită peste o biserică mai veche. Aceasta din urmă datează din anii 1230-1260

Octavian Popescu inițiativa celor doi cercetători i s-a părut foarte interesantă; din mai multe motive. Pe lângă faptul că i-ar putea ajuta cu date complementare pe istorici și arheologi, acest proiect de cercetare științifică interdisciplinară poate contribui la formarea unor cercetători în domeniul bioarheologiei, un domeniu relativ nou pentru țara noastră. Și ar putea crea o „rețea" de laboratoare de genetică moleculară în România, adică laboratoare dedicate studiului populațiilor vechi. Aceste argumente l-au convins să se alăture echipei. „Deși arheologii au acces la numeroase necropole pe întreg teritoriul României, din punct de vedere biologic se cunosc foarte puține lucruri despre populațiile vechi", explică acesta.

CE SE ȘTIE PÂNĂ ACUM

Cine este îngropat în Mormântul 10 de la Curtea de Argeș? Unii istorici spun că acolo se odihnește Negru Vodă, cel care a întemeiat dinastia Basarabilor în Țara Românească. Alții susțin că acolo este înhumat Vlaicu Vodă, urmaș al lui Negru Vodă și nepot al lui Basarab I. Mai sunt voci care afirmă că acolo ar fi osemintele lui Radu I, un alt nepot al lui Basarab I. Însă în urma ultimelor analize, istoricii vorbesc de unul dintre fiii lui Basarab, fiu pe care-l chema Alexandru și era catolic (de rit latin); cercetătorii se referă totuși la altul decât Nicolae Alexandru, despre care se știe că e fiu al lui Basarab și care apare și în documente.

Lucrurile au început să se limpezească din vara lui 2012, mai precis începând cu 27 iunie 2012, când a fost redeschis, pentru a treia oară, mormântul domnesc de la Curtea de Argeș. S-au recoltat probe biologice: un os de la picior, o falangă și o măsea. Osul și falanga au fost folosite pentru analiza de Carbon 14 la Miami (Beta Analytic, locul unde s-a făcut testul), iar din măsea a fost extras ADN-ul. Segmentele alese de ADN din cromozoni au fost „citite" în Coreea.

„Extracția și amplificările ADN au fost efectuate de către mine și doctoranda Ioana Rusu în laboratorul nostru de la Institutul de Cercetări Interdisciplinare în Bio-Nano-Științe", spune Beatrice Kelemen, specialist în genetica populațiilor.

ISTORICUL Adrian Ioniță este coautor al studiului *Prințul Negru al Țării Românești*

CE SPUN REZULTATELE ANALIZELOR

Analizele de ADN și Carbon 14 arată că bărbatul înmormântat la Curtea de Argeș ar fi murit între anii 1340-1350,

că ar fi avut vreo 40 de ani, o înălțime de 1,65-1,70 metri, ochi căprui, păr și piele de culoare închisă. Analizele mai arată că dinspre mamă ar fi avut origini germanice sau nord-indiene, și nu cumane, cum susțin unii istorici români. După ce se va face și analiza pe linie paternă (atunci când se va face) se va stabili dacă se mai susține teoria originii cumane a domnitorilor Țării Românești, teorie bine argumentată de istoricul Neagu Djuvara.

În primul rând, nu există niciun dubiu că decedatul este de os domnesc; aceasta, prin poziția unde a fost îngropat: „Mormântul 10 e, în ambele biserici, în partea dreaptă a naosului. Acesta e considerat loc de onoare, pentru înmormântare, în toate bisericile", precizează cercetătorul Adrian Ioniță.

Noile dovezi ale cercetătorilor – un pomelnic bisericesc de la Câmpulung și un inel misterios găsit în mormânt – arată, din ce în ce mai mult, spre Alexandru Voievod, fiul lui Basarab Întemeietorul. „Pe baza verificării ultimelor date din pomelnicul Bisericii de la Câmpulung, unde sunt trecuți cei înmormântați acolo – «Io Basarab Voievod, Io Nicolae Voievod, Io Alexandru Voievod...», dar și a inscripției de pe inelul găsit în Mormântul 10, AL MA/AL VA/ AL WA, voievodul înmormântat acolo ar putea fi Alexander Vayuoda/Wayuoda, adică Alexandru Voievod ", spune Alexandru Simon, ipoteză prezentată în decembrie 2014 la o conferință ținută la Universitatea „Al.I. Cuza" din Iași. Rămân însă câteva întrebări la care nu s-au găsit încă răspunsuri: de ce mormântul defunctului de la Argeș a fost ascuns, cum reiese din numeroasele straturi de pietriș de deasupra mormântului? Era, poate, unul din fiii lui Basarab I despre care nu trebuia să se mai știe? De ce nu trebuia să se știe?

SCHISMA cea mare: Papa Leon al IX-lea, excomunicându-l pe Mihail Cerularie, Patriarhul Constantinopolului, în 1054. În realitate, cei doi nu s-au văzut niciodată; Leon a murit înainte de a se rosti anatema

CINGĂTOAREA SPUNE CĂ ÎN MORMÂNTUL 10 NU E NEGRU VODĂ

Dovadă că mormântul voievodului de la Argeș a fost ascuns sunt numeroasele straturi de pietriș de deasupra. De aici, istoricii deduc că bărbatul înmormântat acolo este probabil unul din fiii lui Basarab I de care nu trebuia să se mai știe. „Mormântul 10 nu trebuia să fie vizibil în noua biserică (n.r. – cea existentă acum), dar defunctul nu trebuia deranjat, ceea ce susține identificarea cu un membru al familiei domnești care devenise indezirabil. Singura explicație pentru o asemenea atitudine față de defunctul din Mormântul 10, în contextul Bisericii Argeș II (care n-a fost terminată/ pictată complet până în anii 1360), este confesiunea sa, o confesiune care devenise periculoasă pentru stat în noul cadru eclezial și politic, mai exact în circumstanțele victoriei (în final, definitive) a orientării «de rit grec» asupra celeia «de rit latin»", susține Alexandru Simon.

E știut că în 1359 se înființează Mitropolia Ungrovlahiei și dispare Eparhia de Vicina, de unde vine mitropolitul Iachint, cel care devine primul mitropolit al Țării Românești. Acel bărbat din Mormântul 10 avea toate însemnele Apusului – îmbrăcăminte și bijuterii specifice – inclusiv un inel asemănător cu Prințul Negru al Angliei, de aici și modul în care istoricii români l-au denumit „Prințul Negru al Țării Românești". Că voievodul este, fără vreun dubiu, de rit catolic o arată hainele, o cingătoare și un inel despre care s-a crezut inițial că este unul de logodnă. Cingătoarea (paftaua, în termeni istorici) găsită în mormânt și care nu poate fi

DESCOPERIREA DIN 1920

Pe 31 iulie 1920, Virgil Drăghiceanu găsea singurul mormânt voievodal nejefuit din Biserica Domnească de la Curtea de Argeș. „El a făcut o observație foarte corectă: un strat de 25 de centimetri de zidărie alcătuit din stuf vulcanic, bolovani, resturi din cărămidă de la o boltă de biserică, totul prins intenționat cu mortar. Această zidărie l-a și salvat de profanări. Virgil Drăghiceanu nu a exclus ideea că decedatul ar fi putut fi un fiu al lui Basarab", afirmă Adrian Ioniță. Acesta mărturisește că, inițial, înclina să creadă într-o descendență cumană a lui Basarab și a urmașilor săi. „Acum, dacă analizele vor spune că bărbatul din Mormântul 10 nu are origini cumane, asta este", adaugă cercetătorul, specializat pe arheologie medievală. „La Vatican, în arhiva papală, sunt șanse mari să-i apară numele", mai spune Ioniță despre voievodul îngropat la Curtea de Argeș.

DOCUMENTELE DE LA VATICAN

Și chiar sunt, la Vatican, documente care fac referire la primii domni ai Țării Românești. Alexandru Simon a găsit două scrisori ale Papei Ioan XXII adresate lui Basarab, una din februarie 1327, despre care istoricii știu, și alta din aprilie 1327. În ambele scrisori, Papa îi mulțumea voievodului Țării Românești că a acționat „ca un principe catolic" și a luptat împotriva celor care se opun catolicismului. Din scrisori se înțelege clar că Basarab era de rit latin, adică catolic.

„Logica politică a acestor relații era simplă: prin Roma/Avignon te eliberai de presiunea misionară ungară și de pretenția imperială bizantină. De fapt, s-ar părea că – în cazul valah, cel puțin – marea ruptură ar fi apărut tocmai pe fondul negării tot mai violente de către Biserica Catolică a validității botezului de rit grec, adică nu ajungea să accepți autoritatea papală, trebuia să te și botezi în rit latin. La aceasta făcea aluzie și Papa Urban V în aprilie 1370, când îi scria lui Vladislav I că dacă se unea «din tot sufletul» avea să devină un și mai bun «atlet» al papalității, titlu folosit pentru a-i desemna pe Ludovic I al Ungariei și pe cavalerii ioaniți de pe Rhodos.

De aceea probabil, Papa, în mod interesant, îi preciza lui Vladislav, voievodul Wlachiei (Valahiei, Țării Românești – n.r.), că schisma nu-i aparține lui, ci predecesorilor acestuia. Papa îi dădea lui Vladislav ca exemplu pe noverca sa, Clara – noverca însemna în mod comun mamă vitregă, dar era folosit ca termen și pentru mamă adoptivă, sau chiar soacră. Ea figura deja în august 1360 – între văduvi și văduve (Nicolae-Alexandru a murit în noiembrie 1364) – în registrul de indulgențe al papei Inocențiu VI drept Clara de Hungaria, Woyuodissa Wlacie, Transilvanensis diocesis (Țara Românească, cel puțin creștinii de rit latin din partea de la est de Olt, țineа de episcopia Transilvaniei atunci).

Și acest document, practic identic cu cel emis în ianuarie 1378 de Papa Grigore XI pentru Margareta de Siret, doamna Valahiei Mici, fiica lui Bogdan I (sora lui Ladislau-Lațcu și mama lui Petru I și Roman I al Moldovei), a fost găsit de Ștefan Pascu în urmă cu peste șapte decenii. Și această sursă a fost uitată. Era importantă pentru că formula «de Ungaria» într-o titulatură precum cea a Clarei nu însemna «din Ungaria», ci înrudită cu Casa Regală Ungară.

Iar, conform unui act emis de Papa Urban V în ianuarie 1370, Clara era văduva lui Alexander Vayouda in Wlachia. Papa nu-i eluda numele acestui soț, nici nu-l menționa ca un obstacol în calea Bisericii Catolice (cum a fost cazul cu soția lui Lațcu, la 1372, probabil Ana), ci îl pomenea în contextul eforturilor care o readuseseră pe fiica ei Ana, țarina Bulgariei (de Vidin), la dreapta credință – adică la catolicism.

În acest context, este limpede că aici discuția nu se purta în jurul «geneticii», a «cumanității» ori a «ortodoxiei ireproșabile» a familiei lui Basarab. Din și așa puținele documente păstrate, destule au fost omise, altele au fost denaturate și multe nici nu au mai fost căutate. Istoria începuturilor statelor valahe a rămas practic suspendată – via Paris și București – între Budapesta și Moscova. Analizele Carbon 14 și ADN sunt un început de normalitate între documente", conchide Alexandru Simon.

INELUL găsit și fotografiat în 1920 în mormântul din interiorul Bisericii Domnești din Curtea de Argeș

datată înainte de 1330-1340 scoate din calcul ipoteza că bărbatul îngropat acolo ar fi legendarul Negru Vodă, cel care, potrivit cărților de istorie, a descălecat la sud de Carpați și a format Țara Românească.

„Răzvan Theodorescu afirma (la prezentarea studiului cercetătorilor în cadrul unei întâlniri la Academia Română, din toamna lui 2014 – n.r.) că paftaua ne spune că bărbatul îngropat în Mormântul 10 nu e Negru Vodă. Paftaua este o piesă unicat, făcută în ateliere din Boemia între 1330-1340, iar castelul de pe pafta are o arhitectură gotică", completează cercetătorul Adrian Ioniță.

În schimb, inelul domnitorului are asemănări stilistice și o inscripție identică – IESUS AUTEM TRANSIENS PER MEDI <UM ILLORUM IBAT> (Isus mergea, trecând prin mijlocul lor" – celui aparținând Prințului Negru al Angliei, Eduard de Woodstock, contemporan cu defunctul din Mormântul 10 de la Curtea de Argeș. Dar inelului de la Argeș i se adaugă inscripția „Al VA/ AL WA", care nu a fost, încă, descifrată...

CUM SE EXPLICĂ INSCRIPȚIA

Istoricii care au săpat în 1920 explică semnificația inscripției prin două ipoteze. Potrivit primeia, cele patru litere ar putea fi semnătura meșterului care le-a făcut – Alexander Magister, iar a doua ipoteză, că AL MA ar corespunde numelor Alexandru și Maria. „Inelul, cu o imagine care pare feminină pe el, ar fi fost unul de logodnă. Ipoteza pare logică și deoarece AL MA, lecțiunea (citirea – n.r.) stabilită în anii 1920, este înscrisă cu caractere cursive și apropiate ca dimensiuni de cele din restul inscripției de pe inel, iar o marcă de producător – rară și așa în acea vreme (așa cum s-a observat deja la 1923) – era, de obicei, înscrisă cu caractere sensibil mai mici. Să sperăm că studierea inelelor de la Louvre și British Museum vor aduce clarificările dorite", explică Alexandru Simon. La Luvru e păstrat inelul Prințului Negru al Angliei, iar la muzeul britanic există un inel similar...

Totuși, MA sau VA/WA? Alexandru Simon a consultat specialiști din țară și străinătate în privința interpretării noilor elemente care nu fuseseră luate în calcul înainte; chiar dacă deja la 1923 se observase – pe baza citirii celei de-a doua părți a inscripției ca MA – că inelul, socotit de logodnă, aparținuse unui Alexandru (AL) căsătorit cu o Maria (MA). „Am îndreptat atenția specialiștilor spre aceste aspecte. Nu le-am spus ce cred. Am atras doar atenția că nu mi se pare MA în a doua parte a inscripției. Nu am vrut să-i influențez. M-am bucurat când WA, respectiv VA, au venit ca răspuns. Era important ca totul să se desfășoare cât mai firesc, cât timp lucrurile erau atât de delicate. (...) Pe poza alb-negru a inelului se vede clar că ultima parte este WA (folosindu-se colțul de jos al stelei) sau VA (fără acesta)", explică Simon.

În prima versiune a pomelnicului de la Câmpulung, așa cum a fost ea transcrisă la 1711 și publicată chiar la 1923 împreună cu raportul asupra săpăturilor de la Curtea de Argeș, figurează Basarab Voievod, cu soția sa, Margareta (de rit latin), Nicolae Voievod (adică Nicolae-Alexandru, el și Basarab I fiind și înmormântați la Câmpulung, unde lespedea de mormânt a lui Nicolae-Alexandru era vizibilă dintotdeauna și pentru călugării care s-au ocupat de pomelnic) și Alexandru Voievod, cu soția sa Maria (probabil tot catolică). În a doua versiune păstrată a pomelnicului,

UNII istorici susțin că personajul din pictura de mai sus este Basarab I. Alții, că este Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I, cel sub care a apărut Mitropolia Țării Românești

ISTORICUL Alexandru Simon, coautor al studiului despre *Prințul Negru al Țării Românești*

toți defuncții înainte de Radu I (c. 1376-c. 1383), adică de la Basarab I la Vladislav I, nu mai figurează.

Literele inscripționate pe inele, cel de la Curtea de Argeș și cel al Prințului Negru al Angliei, au o scriere lombardă (după numele regiunii italiene, Lombardia), gotică, și ar proveni, consideră cercetătorul Ioniță, de undeva din nordul Italiei sau din sudul Franței. „Astfel de inele sunt făcute la comandă foarte înaltă, și nu la comanda vreunui particular. Par să fie daruri papale în semn de mulțumire", este de părere acesta.

„Dacă în mormânt este cine spunem noi că este, atunci soția lui Basarab e doamna Margareta. Despre ea știm că este o nobilă din Ungaria. Știm că familiile nobiliare din Ungaria sunt înrudite cu lumea germanică. Primele regine ale Ungariei sunt, evident, din Germania. Avem acolo o pătură germană înainte de venirea sașilor. Nu m-a mirat că doamna Margareta are în ADN-ul ei sânge germanic și nici rezultatul ADN (din proiectul GENESIS – n.r.) nu m-a surprins", mărturisește Ioniță.

BASARAB I AR FI AVUT DOI FII PE NUME ALEXANDRU?

Se știe că (Nicolae) Alexandru a avut două soții: pe Maria și pe celebra doamnă Clara. „Dacă se demonstrează că AL MA corespundea lui «Alexandru» și «Maria», aceasta ar însemna că Basarab I a avut doi fii cu numele de Alexandru, unul căsătorit cu Maria, și altul cu Clara. Cel mai probabil, cei doi proveneau din căsătorii diferite", precizează Simon.

Potrivit acestuia, nu ar fi pentru prima dată când am întâlni o asemenea situație în Evul Mediu românesc: „Ștefan cel Mare al Moldovei a avut doi băieți, ambii moștenitori la

CERCETĂTOAREA Beatrice Kelemen în laborator

DESPRE PROIECTUL GENESIS

Proiectul GENESIS este unic în România și a adus împreună cercetători, istorici și specialiști de la Academia Română, UBB Cluj-Napoca și de la Universitatea „Al.I. Cuza" din Iași. Contractorul este Institutul de Biologie București din cadrul Academiei Române, iar parteneri – UBB și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" Iași. Directorul proiectului este academicianul Octavian Popescu. Primul pas din proiect s-a făcut în 2012, când s-a redeschis Mormântul 10, unde se bănuia că e îngropat Vladislav I/Vlaicu Vodă, nepotul lui Basarab I și unchiul lui Mircea cel Bătrân. Analizele pe linie maternă arată că cel îngropat nu e de origine cumană, ci germană sau nord-indiană. După ce se va face și analiza pe linie paternă se va stabili dacă se mai susține teoria originii cumane a domnitorilor Țării Românești, teorie bine argumentată de istoricul Neagu Djuvara. Proiectul GENESIS are finanțare până în septembrie 2016 (1.830.000 lei, bani de la stat), cu raportări intermediare la finalul fiecărui an (decembrie 2014, decembrie 2015).

Rezultatele preliminare obținute momentan pentru Mormântul 10 sunt „interesante, mai mult sau mai puțin surprinzătoare. Dar mai este încă mult de lucru. Ceea ce s-a obținut trebuie valorificat prin publicare într-o revistă de specialitate cu vizibilitate la nivel internațional", subliniază Octavian Popescu, coordonatorul GENESIS. Cercetătorii nu au pornit cu idei preconcepute atunci când au început analiza genetică, echipa ghidându-se după mai multe ipoteze despre familia Basarabilor și Mormântul 10. Concluzia finală a universitarul vorbește de la sine: „Până nu vom finaliza analizele genetice orice concluzie este prematură".

tron în condiții diferite. Fiecare se numea Alexandru. Voicu de Hunedoara l-a avut pe Ioan (Iancu) și pe Ioan (Ivașcu). În cazul Țării Românești, implicațiile unei asemenea situații ar fi majore. Din căsătoria cu doamna Clara, <Nicolae> Alexandru a avut doar fete: (sigur) Ana și Alexandra/Anca, căsătorite cu țarii Serbiei și ai Bulgariei (de Vidin). Din căsătoria cu Maria, Alexandru (fără Nicolae în aceste condiții) i-a avut pe Vladislav I (Vlaicu Vodă), pe Radu I (tatăl lui Dan I și al lui Mircea I cel Bătrân/cel Mare) și, se pare, pe tânăra Elisabeta, căsătorită cu Vladislav II de Oppeln. Per total, rar ar fi mai avut un domn (Nicolae-Alexandru) atâtea prezențe de marcă într-o familie", este de părere cercetătorul clujean.

„ȘTIINȚA NU ARE VOIE SĂ FIE POLITICĂ, INDIFERENT DE DOMENIU"

Motivul pentru care concluziile analizelor din proiect s-au făcut publice abia în urmă cu câteva luni este din pricina presiunilor făcute asupra proiectului, din mai multe direcții. „În 2012 au fost reacții pe care le-am înțeles. Unii nu au perceput corect importanța analizelor. Alții au avut rețineri de ordin moral. Au fost și numeroase – prea multe totuși – ieșiri care, frizând uneori patologicul, trădau alte temeri și interese. În puține cuvinte spus, este vorba în primul rând de acele slăbiciuni și dorințe (puternice) de extremă dreaptă care curg «sub» mediul acade-

CINE E PRINȚUL NEGRU AL ANGLIEI

Eduard de Woodstock, Prinț de Wales, Duce de Cornwall, Prinț de Aquitania (1330-1376) a fost fiul cel mare al regelui Eduard al III-lea al Angliei. El și-a cucerit renumele de Prințul Negru în bătăliile de la începutul Războiului de 100 de ani (1337-1453). Potrivit cărții *Istorii regăsite*, semnată de Aurel Neculai, se spune că în timpul bătăliei de la Crecy (1346), în urma căreia armata franceză a fost învinsă, Eduard a îmbrăcat armura neagră, la solicitarea tatălui său, regele Eduard III, pentru a fi deosebit de ceilalți cavaleri, fapt care i-a adus supranumele de Prințul Negru. Victoriile lui Eduard și capturarea regelui Franței Ioan II cel Bun au făcut din el un erou național, un simbol al cavalerismului medieval. A murit înainte să urce pe tron.

mic, și nu numai, din România. Ele au fost dublate de «educații externe», mai mult sau mai puțin profunde. Într-o perioadă de criză generală, cum a fost întregul an 2012, ele au avut libertate maximă de mișcare. Cei interesați de subiect le pot găsi cu destulă ușurință. Indiferent de efectele pe care aceste gesturi și acțiuni le-au avut, prefer să mă concentrez pe cei care ne-au sprijinit în asemenea condiții, pe cercetările pe care le-am făcut și pe cele care vor veni", afirmă Alexandru Simon.

„Din mai 2012 cunoșteam deja rezultatele studiului privind o eventuală origine cumană a posesorilor contemporani ai numelui de Basarab. Știam că nu există practic nicio legătură chiar de la autorii studiului. Nu puteam însă menționa acest aspect. Pe de o parte, «în Vest», rezultatele unui studiu trimis și acceptat spre publicare nu se fac publice decât după apariția articolului. Pe de altă parte, «în Est», în România, folosirea rezultatelor acelui studiu ar fi fost echivalentă cu o antepronunțare în cazul Mormântului 10. În proporție de 80%, datele prezentate acum fuseseră strânse până la începutul lunii septembrie 2012. Nu ni s-a permis să le facem publice. A fost, și încă este, o problemă fără o reală culoare politică internă. Apoi am fost și ajutați. Fără sprijin este greu să duci la capăt orice, mai ales un asemenea proiect. Am fost susținuți și de oameni «de stânga», și de oameni «de dreapta». Știința nu are voie să fie politică, indiferent de domeniu. Este totuși un proces anevoios de conștientizare. Importanța acestor amănunte crește o dată – măcar acum – cu însemnătatea figurii istorice din Mormântul 10 pe care o putem numi Prințul Negru al Țării Românești, cel aflat în Răsărit cu însemnele Apusului", încheie acesta.

Ioan-Aurel Pop: „Numele nu garantează etnia nimănui"

„Investigarea trecutului înseamnă cunoașterea mai aprofundată a vieții, fiindcă trecutul este viața însăși", este de părere academicianul Ioan-Aurel Pop, istoric specializat pe Evul Mediu și rectorul celei mai mari universități din țară, Babeș-Bolyai din Cluj. Motivele care l-au convins să nu stea deoparte cât privește proiectul GENESIS se datorează faptului că începuturile Țării Românești și Moldovei sunt încă puțin cunoscute; istoricul crede că orice pistă nouă de cercetare trebuie exploatată: „Sunt foarte mulți amatori care se pronunță în necunoștință de cauză despre Negru Vodă, Basarab I, despre etnia și rolul lor, despre confesiunea lor și a rudelor lor, semănând foarte multe confuzii". În interviul acordat revistei „Historia", Ioan-Aurel Pop susține că teoria cumană a istoricului Neagu Djuvara ridică foarte mari semne de întrebare pentru orice specialist și explică de ce această descoperire legată de Prințul Negru al Țării Românești nu se va regăsi încă în manuale... | **INTERVIU REALIZAT DE FLORINA POP**

Domnule rector, v-au surprins rezultatele testului ADN în ceea ce-l privește pe cel îngropat în Mormântul 10 de la Curtea de Argeș?

Pe mine personal rezultatele nu m-au surprins, deoarece „teoria" cumană reiterată de domnul Neagu Djuvara ridică foarte mari semne de întrebare pentru orice specialist. Or, domnul Djuvara nu este un specialist în domeniul Evului Mediu și nu cunoaște toate implicațiile evoluției secolelor XI-XIV din istoria noastră. Formarea Țării Românești, proces derulat pe parcursul mai multor secole, pornește din mai multe nuclee de putere, dintre care trei sau patru sunt foarte importante.

Unul este Țara Făgărașului, cu problema descălecatului de la nord de munți, foarte greu de lămurit integral în această fază a cercetărilor, altul este Oltenia sau, mai exact, Țara Severinului, în legătură cu care trebuie amintit un alt nucleu politic, anume cel al Țării Hațegului, din sud-vestul Transilvaniei istorice. Un alt nucleu este Muntenia din zona Argeș-Câmpulung. În toate aceste locuri s-au format „dinastii" locale de voievozi, între care se cunosc mai bine cele din nucleele oltean (Litovoi I, Litovoi al II-lea și Bărbat) și muntean (Seneslau, Tihomir sau Thocomerius, Basarab).

Despre voievozii din secolul al XIII-lea din Făgăraș și Hațeg știm foarte puțin, dar ei au existat cu siguranță. Onomastica și toponimia din Țara Hațegului sunt pline de nume precum Bărbat și Litovoi, iar Negru Vodă are în Făgăraș o rezonanță aparte.

La un moment dat, în prima parte a secolului al XIII-lea, voievozii olteni erau cei mai importanți, fiind și în legături cu Ungaria și cu Occidentul în general. În alt moment, greu de precizat acum, centrul puterii s-a mutat la est de Olt, în Muntenia, unde s-a produs și trecerea grupului din Făgăraș (format, desigur, din români de credință bizantină, dar și din „papistași", adică din credincioși de rit latin), condus de Negru Vodă.

Primele cronici ale Țării Românești afirmă clar că Basarabii din estul Oltului (aflați acum pe nucleul lui Seneslau) i s-au închinat lui Negru Vodă coborât (descălecat) din Făgăraș. Exceptând bisericile din reședințele de la Curtea de Argeș și Câmpulung, principalele ctitorii ale primilor domni ai Țării Românești, Vladislav, Radu, Dan și Mircea sunt situate, în mod interesant, fie pe linia Oltului, fie în dreapta ei, la Cotmeana, Cozia, Vodița ori la Tismana.

ÎN ALT MOMENT, GREU DE PRECIZAT ACUM, CENTRUL PUTERII S-A MUTAT LA EST DE OLT, ÎN MUNTENIA, UNDE S-A PRODUS ȘI TRECEREA GRUPULUI DIN FĂGĂRAȘ (FORMAT, DESIGUR, DIN ROMÂNI DE CREDINȚĂ BIZANTINĂ, DAR ȘI DIN „PAPISTAȘI", ADICĂ DIN CREDINCIOȘI DE RIT LATIN), CONDUS DE NEGRU VODĂ.

IOAN-AUREL POP,
rectorul universității
Babeș-Bolyai

Este greu de crezut că Thocomerius, tatăl lui Basarab, a fost Negru Vodă (ipoteza domnului Djuvara) și că a venit din Făgăraș, nu de la vest de Olt, cel puțin la momentul formării „uniunii de pe Olt" (dintre Oltenia, adică partea estică a Banatului de Severin, și Muntenia, ancorată între centrele de putere argeșene și Câmpulung). Tatăl său și apoi Basarab au fost la început „oamenii tătarilor", care au preluat Severinul de la regatul ungar pe la 1291-1292. Era astfel mai firesc ca Thocomerius (pe care l-a cunoscut și Carol-Robert al Ungariei) și Basarab să fi fost „de pază" la vest de Olt, spre Cerna (poate chiar împinși de tătari dinspre Argeș).

Dacă Thochomerius și Basarab aveau sânge peceneg sau cuman (linia fiind subțire între aceste populații, răspândite încă din secolul XI în spațiul Transilvaniei și al Banatului și în cel al viitoarelor state Țara Românească și Moldova), este greu de spus – datorită practicilor onomastice (la Curtea de Argeș odihnește și un Voislav, cu nume, evident, slav), dar nu este de exclus, datorită aliațelor matrimoniale și a mișcărilor de populație de atunci.

Numele, deși pot oferi indicii interesante în acest sens, nu garantează etnia nimănui, pe de o parte, pe de alta, dinastiile, familiile domnitoare erau și atunci foarte amestecate și se identificau etnic cu țara în care domneau, cu populația sa de bază.

Credeți că ADN-ul patern va demonstra că Basarabii nu au avut origine cumană?

Nimic nu este imposibil, dacă se ține seamă de căsătoriile politice care se practicau și atunci între conducătorii țărilor. Unul dintre regii ungari din secolul al XIII-lea, din dinastia arpadiană, a fost chiar poreclit „Cumanul", fiindcă era născut din mamă cumană.

O astfel de practică matrimonială a dus foarte probabil la „sângele germanic" al defunctului din Mormântul 10. Rămâne de văzut dacă legătura aceasta „de sânge" s-a făcut cu sașii din Câmpulung (unde la începutul secolului al XIV-lea era încă atestat comitele Laurențiu) sau cu un clan nobiliar din regatul ungar (spre exemplu, cu „dinastia voievodală" Lackfi a Transilvaniei dintre anii 1340 și 1370; familia Lackfi provenea din neamul Hermann de lângă Nürnberg).

Rămânând în acest „plan genetic", trebuie reținut că, din punct de vedere politic (cel care conta în acea vreme de formare), negrul desemna nu culoarea pielii (o piele închisă fiind injust adesea asociată cumanilor veniți, sosiți aici, după ce trecuseră și stătuseră o vreme prin ținuturile rușilor „mai deschiși la culoare"), ci nordul, conform terminologiei culorilor pentru punctele cardinale, preluate de la chinezi și dezvoltate de către tătari.

Este astfel posibil ca Negru Vodă (dincolo de binomul Alb-Negru, despre care s-a tot vorbit în legătură cu ideologia puterii de tip centru-periferie, la unele popoare turanice) să însemne „voievodul din nord" (adică voievodul din Țara Făgărașului), ceea ce este relevant și pentru întinderea puterii și impactul dominației tătare asupra teritoriilor dintre Dunărea de Jos și Carpații Meridionali, cu precădere în ultima parte a secolului al XIII-lea.

Dacă se ține seamă de anvergura „Imperiului cumanilor", înrudirea casei domnitoare a Țării Românești cu acești cumani este plauzibilă. Un singur lucru este însă clar pentru orice cunoscător al perioadei: eventuala înrudire cu acești cumani nu demonstrează că Basarabii erau cumani – de fapt, numele de Basarab are rezonanță pecenegă, nu cumană! – și, cu atât mai puțin că românii ar fi, sub aspect etnic, descendenți din cumani! Acestea sunt aserțiuni neistorice, opinii de tip eseu sau tendințe de a epata, de a atrage atenția cu orice preț.

Cum vedeți Dvs. inscripția de pe inelul voievodului? Mă refer aici la „AL MA/AL WA/AL VA". Cum un inel asemănător avea și Prințul Negru al Marii Britanii, ar trebui să înțelegem că voievodul român se bucura de mare cinste în rândul Apusului?

Cred că inscripția de pe inel cuprinde numele prescurtat al deținătorului, de rang princiar (voievodal), adică Alexander Vaivoda sau Alexander Waivoda. Cruciat era, în Evul Mediu, acela care decisese să ridice arma pentru gloria Crucii, adică a credinței creștine. În Occident, statutul de cruciat s-a încetățenit încă din vremea lui Carol cel Mare (768-814), când cavalerii luptau contra arabilor (maurilor, sarazinilor) care ocupaseră Peninsula Iberică. Dar înțelesul clasic de cruciat se leagă de ceea ce se cheamă „cruciadele clasice", adică vremea (secolele XI-XIII) când papalitatea și regii occidentali au condus expediții pentru eliberarea Locurilor Sfinte (Palestina, Iudeea) de sub islamici.

Tot cruciați au fost și cei care, din secolul al XIV-lea începând, au luptat împotriva turcilor ocupanți ai Europei sud-estice.

Aici este vorba despre un inel de cruciat de tradiție occidentală, care pune în lumină prelungirea vechii mentalități a cruciadelor.

Voievodul Țării Românești care a purtat acest inel era familiarizat cu acest ideal cruciat occidental, cunoștea sensurile sale, potrivite ambianței apusene și credinței religioase adiacente ei. Ca și în cazurile mai multor principate și regate (inclusiv Regatul Ungariei), primii dinaști ai Țării Românești și Moldovei au oscilat – în funcție de interesele politice – între Roma (Avignon) și Bizanț, adică între confesiunea catolică și cea ortodoxă, până când, la finele secolului al XIV-lea, biruința credinței răsăritene era clară.

Din pricina ritului apusean să fi fost acest Alexandru Voievod îngropat într-un mormânt ascuns, un domn nedorit acelor vremuri?

Cum spuneam, a fost o dispută între cele două centre religioase de legitimare a puterii politice – anume Roma (Avignon) și Constantinopol. Când a fost clară victoria Răsăritului, amintirea principilor care optaseră pentru Apus trebuia obturată, ascunsă, ștearsă. De aceea, la un moment dat, peste Mormântul 10, direct pe sarcofag, au fost puși bolovani, cărămizi, mortar, pământ și un fragment de boltă. Bolta aparținuse așa-numitei Biserici Argeș I (datând din a doua parte a secolului XIII). Săpăturile din 1920 au trecut „pe lângă" această biserică (deși, pe plan, ea a fost apoi intuită încă din anii 1930). De aceea nu au remarcat, probabil, bucata de boltă.

Ar fi trebuit însă oricum să remarce pardoseala de secol XIV a noii biserici (așa-numita Argeș II), pe care o vedem și astăzi. Pardoseala fusese așezată peste amestecul de dărâmături pus peste sarcofag. Este evident, așa cum era și în „desenul stratigrafic" publicat la 1923, că nu se mai dorise, în anii 1350-1360 (datarea zidirii Bisericii Argeș II fiind încă disputată), ca mormântul să fie păstrat în noua biserică. În orice caz, în aceste condiții, inventarul apusean al defunctului din Mormântul 10, dominat de legendele devoționale de rit latin ale inelelor sale, împreună cu „sigilarea" mormântului nu mai pot fi separate de apartenența defunctului la ritul latin (sau – cum se spune acum – la catolicism). Defunctul, „un cap încoronat" (statut monarhic de putere semnificat prin diadema de pe capul său), vine, cum arătam mai sus, din vremea în care Țara Românească avea de ales între Papalitate („în exil francez" la Avignon) și Patriarhia bizantină. Faptul că, prin inelul amintit, defunctul din Mormântul 10 aparținea aceleiași „ligi europene" (cavalerești și cruciate) cu Prințul Negru al Angliei, fiul regelui Eduard al III-lea, nu face decât să certifice poziția internațională de mare prestigiu avută încă de la începuturile ei de Țara Românească a urmașilor Basarab I și Negru Vodă.

Cum ar putea fi valorificată această descoperire în plan științific și istoric? Ar trebui să se schimbe manualele de istorie?

Manualele de istorie se schimbă mai greu, iar ele cuprind, de regulă, chestiuni generale, acceptate de majoritatea istoricilor. Cronologia (succesiunea) și identitatea (înrudirile) primilor noștri voievozi și domni din secolul al XIV-lea, deopotrivă în Moldova și Țara Românească, sunt greu de precizat și nu cred că vreun istoric le cunoaște pe deplin. Pe de altă parte, chiar și după analizele ADN despre care vorbiți și după restudierea, în noile contexte, a izvoarelor scrise cunoscute, concluziile sunt încă departe de a fi definitive. Sunt însă câteva indicii interesante, care ar putea schimba mai multe detalii privind domniile și înrudirile de la sud de Carpați din secolele XIII-XIV.

Ați avut posibilitatea să discutați cumva cu Neagu Djuvara despre acest proiect și despre rezultatul analizelor ADN?

Nu am avut răgazul s-o fac, nu doar din pricina distanței și a timpului meu redus, ci și a vârstei foarte înaintate a Domniei Sale. Din câte am văzut, în anii din urmă, domnul Djuvara nu receptează criticile, unele chiar prea vehemente, preferând să le ignore. Pe de altă parte, nu cred că noile tehnici moderne de investigație sunt pe placul și înțelesul Domniei Sale. Aceasta nu diminuează cu nimic farmecul evocărilor istorice pe care le face, nici valoarea reconstituirii istoriei unor familii boierești de odinioară, nici cărțile de popularizare istorică, prin care explică, cu atâta vervă și eleganță, trecutul nostru pentru tineri.

Cercetarea istorică nu se bazează însă numai pe pasiune, ci, în primul rând, pe meserie, pe specialitate, pe o metodologie dobândită cu greu și care, singură, poate conduce la reconstituirea veridică a trecutului. Altminteri, totul devine poveste frumoasă, eseu atractiv, scenariu de film ori discurs politic, iar acestea toate nu au nicio tangență cu meseria de istoric...

FAPTUL CĂ, PRIN INELUL AMINTIT, DEFUNCTUL DIN MORMÂNTUL 10 APARȚINEA ACELEIAȘI „LIGI EUROPENE" (CAVALEREȘTI ȘI CRUCIATE) CU PRINȚUL NEGRU AL ANGLIEI, FIUL REGELUI EDUARD AL III-LEA, NU FACE DECÂT SĂ CERTIFICE POZIȚIA INTERNAȚIONALĂ DE MARE PRESTIGIU AVUTĂ ÎNCĂ DE LA ÎNCEPUTURILE EI DE ȚARA ROMÂNEASCĂ A URMAȘILOR BASARAB I ȘI NEGRU VODĂ.

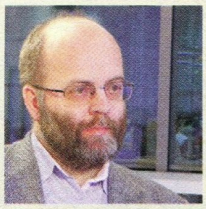

DR. MARIUS DIACONESCU este conferențiar universitar la Universitatea din București

INCAPACITATEA INTERPRETĂRII ANALIZEI ADN-ULUI GENEREAZĂ FALSURI GROSOLANE:

Prințul Negru al Țării Românești este pur și simplu o invenție

Analiza ADN-ului nu trebuie să devină o jucărie în mâna amatorilor de senzațional în istorie. Cercetarea istoriei trebuie să apeleze la metode diverse de investigare a trecutului pentru completarea informațiilor oferite de sursele clasice. Incontestabil, paleogenetica este o metodă de investigare a trecutului biologic al unei persoane, care poate aduce date noi în cunoașterea istorică. ADN-ul oferă două tipuri de date care pot completa cunoașterea istoriei: despre structura familială a populației și despre relațiile dintre grupuri de populații vechi și cele actuale. Practic, filiațiile stabilite cu ajutorul ADN-ului permit realizarea tabloului genealogic, deoarece markerii de ADN de pe cromozomul Y se transmit exclusiv pe linie paternă, iar mitocondriile sunt moștenite pe linie maternă. | DE MARIUS DIACONESCU

BĂTĂLIA de la Posada, reprezentată în „Cronica pictată de la Viena"

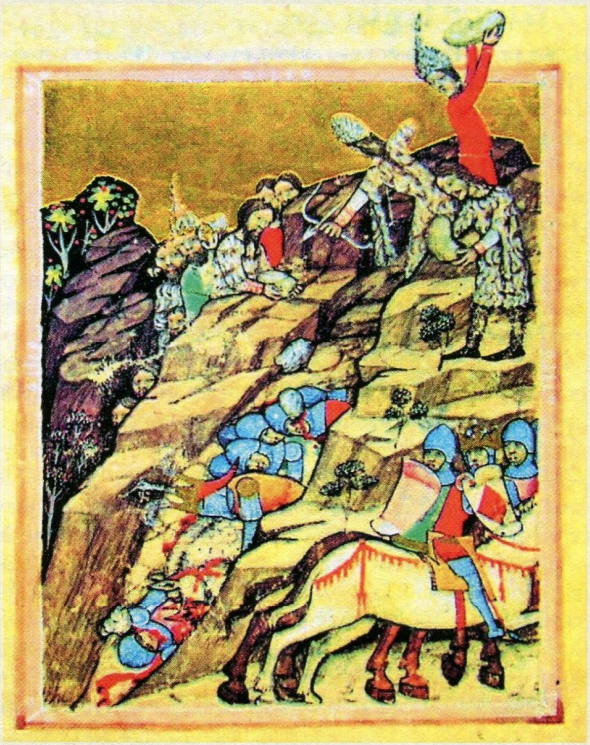

PALEOGENETICA NU ESTE O NOUTATE ÎN CERCETAREA ISTORIEI DIN ROMÂNIA

Mormintele din biserica episcopală din Rădăuți, unde sunt îngropați primii domnitori ai Moldovei, au fost cercetate sistematic de către arheologii Lia Bătrâna și Adrian Bătrâna, care, pentru analiza ADN-ului, s-au asociat cu specialiști în paleogenetică din România și Germania. Specialiștii Georgeta Cardoș și Alexander Rodewald au explicat foarte clar metodele utilizate și rezultatele cercetării paleogenetice într-un capitol distinct al monografiei dedicate bisericii din Rădăuți (Studiu de paleogenetică efectuat asupra osemintelor descoperite în mormintele din Biserica „Sfântul Nicolae" din Rădăuți, pp. 121-168 din volumul *Biserica „Sfântul Nicolae" din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începuturilor Țării Moldovei*, coordonat de Lia Bătrâna și Adrian Bătrâna, Piatra Neamț, 2012). Datele oferite de paleogenetică, referitoare strict la genealogia personajelor din mormintele descoperite, au fost coroborate cu cele din izvoarele scrise și cele rezultate în urma cercetărilor arheologice. Cercetarea de la Rădăuți, executată cu profesionalism, este un model pentru rolul paleogeneticii în cercetarea istoriei, atât prin abordarea interdisciplinară, cât și prin decența interpretărilor istoriei.

În ultimii ani s-a derulat un nou proiect de cercetare paleogenetică a unor morminte atribuite familiei domnitorilor din Țara Românească. Dacă primul proiect românesc de paleogenetică, cel de la Rădăuți, a trecut neobservat de presă, proiectul GENESIS a beneficiat de o atenție sporită a ziariștilor. Pasiunea pentru istorie a publicului și setea de senzațional a presei au fost alimentate de interpretări fanteziste care frizează amatorismul în cercetarea istorică.

PRINȚUL NEGRU AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI ESTE O FANTEZIE PERICULOASĂ

Pe baza asemănării inelului din Mormântul 10 de la Câmpulung cu inelul Prințului Negru britanic s-a vehiculat existența unui așa numit „Prinț Negru al Țării Românești". Botezarea necunoscutului de la Curtea de Argeș ca Prințul Negru de către istoricii din proiect riscă adoptarea acestui nume de către public. Prea des este vehiculat în presă acest nume.

Singurele noutăți aduse de proiectul GENESIS în cunoașterea personajului din mormântul din Curtea de Argeș sunt culoarea pielii și a ochilor, vârsta de circa 40 de ani la deces, precum și ascendența maternă germană sau nord-indiană. În rest, doar zarvă. O zarvă de care sunt vinovați atât ziariștii care caută senzaționalul pentru a-și asigura un număr cât mai mare de cititori, cât și specialiștii care doresc publicitatea proiectului lor. Iar din acest spectacol s-a născut Prințul Negru al Țării Românești, o sintagmă care îmbracă personajul într-o atmosferă gen „Harry Potter".

EDUARD DE WOODSTOCK, Prinț de Wales, numit și Prințul Negru al Angliei, reprezentat într-o cronică de epocă

ORIGINEA GERMANICĂ A MAMEI PRINȚULUI NAȘTE SCENARII

Singurul câștig de până acum al cercetării ADN-ului prințului român este identificarea trăsăturilor germane sau nord-indiene ale mamei acestuia. Indecizia specialiștilor din proiect în clarificarea acestui aspect arată calitatea incertă a cercetării. Nu pun la îndoială pasiunea și cunoștințele specialiștilor în genetică din proiect, însă, fie nu există suficiente informații în bazele de date europene create până acum despre paleogenetică pentru trăsăturile definitorii ale populațiilor din Evul Mediu, fie sunt necesare cercetări suplimentare pentru clarificarea acestui aspect. Deocamdată pendulăm între două opțiuni: germană sau nord-indiană. Nu este exclusă niciuna, mai ales ținând cont de ponderea populației cu origini nord-indiene în peisajul demografic din spațiul românesc cel puțin începând cu secolul al XIV-lea, potrivit documentelor păstrate.

Citesc prin presă că mama prințului nostru, adică soția lui Basarab I, ar fi fost din familia nobililor Lackfi din Ungaria. Istoricii care susțin această interpretare se bazează pur și simplu pe originea germană a familiei Lackfi, al căror strămoș, Hermann, ar fi venit din Nürnberg. Familia Lackfi a dominat viața politică din regatul Ungariei la mijlocul secolului al XIV-lea, mulți dintre membrii ei fiind numiți voievozi ai Transilvaniei de către regele Ludovic I. Potrivit cronicarului Simon de Keza, Hermann, fondatorul neamului, ar fi venit în Ungaria împreună cu regina Gisela, care a fost prima soție a regelui Ștefan I al Ungariei.

Însă de la originea germană a familiei nobile Lackfi și până la înrudirea lor cu Basarabii este cale lungă. Tot ADN-ul ne spune că prințul nostru a decedat în jurul vârstei de 40 de ani. Dacă a fost îngropat înainte de 1350, cum spun specialiștii, rezultă că s-a născut cândva la începutul secolului XIV, între 1300-1310.

Fondatorul ramurii Lackfi a neamului lui Hermann a fost Lack, nobil a cărui familie stăpânea de peste un secol un domeniu feudal în comitatul Hunedoara. Lack a urcat în ierarhia nobiliară în anturajul regelui Carol Robert. El nu a avut mari demnități, însă credința sa față de rege a pregătit ascensiunea politică a fiilor săi. Lack ar fi putut să i se alăture lui Carol Robert abia după moartea voievodului Ladislau Kan, deci după 1315. Înainte de ascensiunea sa politică stăpânea câteva sate din apropierea cetății Deva, fieful voievodului amintit. Adică Lack nu avea în Ungaria o poziție politică suficient de pronunțată la începutul secolului al XIV-lea încât să fi trezit un interes pentru un mariaj din partea lui Basarab I.

Istoricii care susțin că Margareta, mama prințului nostru și soția lui Basarab, ar fi fost din familia Lackfi doar pe baza genelor germane (sau nord-indiene) uită alte informații oferite de izvoare. În 1372, domnitorul Țării Românești, Vladislav-Vlaicu, i-a dăruit nobilului Ladislau Dobokai din Transilvania mai multe moșii din Țara Făgărașului. În scrisoarea de donație, voievodul muntean a invocat de mai multe ori legătura lor de sânge, în sintagme care trimit la un strămoș comun. Unii istorici spuneau că ar fi fost vorba de un mariaj consumat la mijlocul secolului al XIV-lea. Însă perioada de glorie politică a familiei Dobokai s-a consumat la sfârșitul secolului al XIII-lea și la începutul celui următor, urmând apoi câteva decenii de ieșire din peisajul politic. Însă înainte de 1290, Mikud a fost ban de Severin, deci în vecinătatea stăpânirilor familiei lui Basarab.

Nu întâmplător Vladislav-Vlaicu l-a evocat pe banul Mikud în documentul din 1372. Singura interpretare posibilă a acestui document este identificarea soției lui Basarab I cu o membră a familiei Dobokai, posibil o fiică a banului de Severin, Mikud (detalii în cartea mea, *Structura nobilimii din Transilvania în epoca angevină*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013, pp. 184-192).

Ținând cont de contextul politic, de poziția în ierarhia nobiliară și de posibilele interese ale lui Basarab sau ale tatălui său Tihomir, în jur de anul 1300, căsătoria cu o fiică a banului Mikud este mult mai plauzibilă decât cu o fată din familia Lackfi. Lack a cunoscut ascensiunea politică după momentul nașterii prințului nostru, pe când Mikud și familia sa erau în plină glorie în jur de anul 1300. Genele germane ale mamei prințului de la Curtea de Argeș pot fi identificate printre mariajele strămoșilor banului Mikud.

FALSA PROBLEMĂ A ORIGINII CUMANE A BASARABILOR, ÎNTRE ȘARMUL LUI NEAGU DJUVARA ȘI FANTEZIILE UNOR ISTORICI

Autorii proiectului susțin că încă nu s-au găsit gene cumane pe linie maternă, însă mai așteaptă analiza cromozomilor Y, pe linie paternă. Deci putem sta deocamdată liniștiți, cel puțin după mamă domnitorii noștri nu au fost cumani, au doar origini germane sau nord-indiene. Ce importanță are originea cumană a Basarabilor? Până la apariția cărții lui Neagu Djuvara prea rar se discuta despre posibila origine cumană a dinastiei muntene. Deși teoria avea peste 100 de ani de istorie. Însă a fost necesar șarmul de povestitor al istoriei al lui Neagu Djuvara pentru a se încinge spiritele, mai ales printre adepții originii pur românești.

Nu se poate contesta asimilarea populațiilor migratoare de către români în primele decenii ale mileniului II. Migratorii vin, stau o vreme și doar despre unii știm că pleacă mai departe. Toponimele și chiar onomastica ne arată urmele cumanilor, pecenegilor, uzilor etc. Indiferent de temperatura la care se încing spiritele naționaliste, asimilarea acestor migratori este evidentă. În condițiile în care migratorii sunt cuceritori, este firesc să acceptăm că liderii lor au controlat politic spațiul românesc. Istoria nu poate fi falsificată pentru că nu ne place. Peste noi, românii, au trecut de prea multe ori străinii, ca să putem respinge amestecul genetic.

Discuția despre originea cumană a Basarabilor a început cu peste 100 de ani în urmă din cauza numelor Basarab și Tihomir. O discuție firească, deoarece nu sunt nume specifice românilor. Basarab a fost preluat mai târziu mai mult pentru pretinse ascendențe domnești.

Coautorul proiectului, Alexandru Simon, face apel la un studiu făcut în Occident pe ADN-ul mai multor persoane care au numele Basarab, despre ale cărui rezultate știa, dar, misterios, nu le-a făcut publice pentru diverse motive. Prea multă zarvă pentru nimic. Dacă în Occident numele de familie pot reflecta o oarecare continuitate pe mai multe secole chiar, nu este aceeași situație în spațiul românesc. Foarte târziu s-au format numele de familie la români. De ce oare sunt și azi foarte multe patronime identice cu prenumele, mai ales în sudul Carpaților? Numele Basarab purtat de peste 100 de persoane identificate de autorii faimosului studiu occidental nu are nicio legătură cu familia domnitoare Basarab. Așa că nu au cum să clarifice originea cumană a Basarabilor. Încă un studiu fără sens. Dar care dă bine la public.

Cât timp bazele de date din lume nu permit definirea clară a caracteristicilor populației cumane, orice cercetare a originii cumane a Basarabilor pe baza ADN-ului naște pure fantezii. Mai ales în lumea amatorilor de istorie, ziariști sau cercetători deopotrivă. Iar cercetarea trebuie să se bazeze pe probe din morminte, nu pe personaje cu închipuite ascendențe în familia domnitoare.

Este incontestabilă importanța paleogeneticii în cercetarea istoriei, mai ales pentru stabilirea genealogiei și a trăsăturilor specifice unor grupe de populații în anumite perioade istorice. Istoria are nevoie de metode multiple de cunoaștere, de cercetare, însă datele obținute trebuie să fie analizate cu responsabilitate și fără fantezii. Vreau însă să atrag atenția asupra riscului prelucrării fanteziste a datelor obținute prin analiza ADN-ului.

Cercetarea de la Rădăuți este un model de profesionalism și decență în cercetarea istoriei cu ajutorul paleogeneticii. Un model care invită la meditație…

GRUPUL EDITORIAL CORINT
www.grupulcorint.ro

Sissi
BIOGRAFIA ÎMPĂRĂTESEI ELISABETA DE AUSTRO-UNGARIA

Un album inedit despre Sissi, împărăteasa Austriei şi regina Ungariei, cu peste 100 de fotografii document, însoțite de un text introductiv şi o selecție din poemele împărătesei.

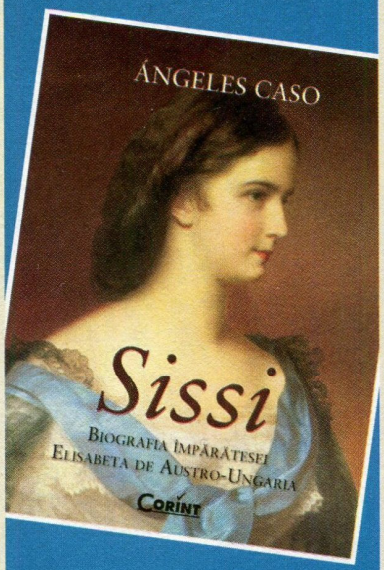

A fost frumoasă, inteligentă, cultă şi seducătoare. A fost rebelă, nemulțumită, melancolică şi încăpățânată. Niciodată nu s-a supus vreunei constrângeri.

Recomandată de:
Historia